

Odinshanens (*Phalaropus lobatus* (L.) og Thorshanens (*Phalaropus fulicarius* (L.)) forekomst i Danmark.

Af NIELS HESSELBJERG CHRISTENSEN.

(With a Summary in English: The Occurrence in Denmark of the Red-necked Phalarope (*Phalaropus lobatus* (L.)) and the Grey Phalarope (*Phalaropus fulicarius* (L.)).

I Dansk Fugleforsknings publikation nr. 3 findes en kort afhandling om fund og iagttagelser af Odinshøns i sommerdragt her i landet. Da der i de sidste par år er kommet flere sådanne iagttagelser til, har jeg fundet det på sin plads at indsamle oplysninger om danske Odinshaneforekomster fra alle årstider og opstille materialet for om muligt at få de interessante iagttagelser fra forårstiden sat i passende forhold til hele trækforløbet. Som det vil fremgå af det følgende er denne hensigt ikke nået fuldt ud, men materialet kan alligevel bruges til at trække visse forhold frem. Samtidig er der indsamlet og opstillet et materiale af forekomster af Thorshøns for om muligt at præcisere forskellene mellem de to nærbeslægtede vadefuglearters optræden her i landet.

Materialet er indsamlet ved litteraturstudier, ved gennemlæsning af Zool. Museums journal, dagbogen fra Tipperne og ved direkte henvendelse til en række ornithologer, som måtte formodes at sidde inde med oplysninger af værdi. Materialet er således ikke fuldstændigt, men det ville have været et uforholdsmæssigt stort arbejde at få fremskaffet f. eks. alle forekomster af Odinshane fra august til oktober.

Der er en række personer, uden hvis velvilje indsamlingen ikke havde været mulig. Jeg er prof. H. JOHANSEN meget taknemmelig for tilladelse til anvendelse af museets journal, og jeg vil gerne takke dr. phil. Å. V. TÅNING for tilladelse til anvendelse af data fra Tipperne. Endvidere takker jeg de ornithologer, der har bidraget med udskrifter af deres dagbog. En særlig tak rettes til hr. kontorchef TH. FRØLICH for råd og vink bl. a. ved litteraturstudierne.

Det samlede materiale findes i slutningen af denne afhandling grupperet efter zootopografiske områder. Hvor en række observationer i træk skønnes at have vedrørt de samme indi-

vider, er kun første dags iagttagelsen talt med ved opstilling af tabellerne.

I visse tilfælde har det været muligt at afsløre fejl i kilderne. Eksempelvis kan anføres, at der i P. SKOVGAARDS: »Danske Fugle« 1 p. 21 findes angivelse om forekomst af Thorshane i Lillebælt 12. sept. 1915 umiddelbart efterfulgt af angivelse om Odinshanefund fra Laderupgård ved Viborg 8. januar 1907. Samme oplysninger findes i D.O.F.T. 19 p. 30 og i HØRRINGS »Fugle« p. 287. I Zool. Museums journal er forekomsten fra Lillebælt 12. september 1915 imidlertid en Odinshane (nr. 284). Det er nærliggende at antage, at der er sket en ombytning af navne i »Danske Fugle«, og dette stemmer også bedre med de normale tidspunkter for disse to arters optræden her i landet. Urigtige eller tvivlsomme oplysninger af denne art er taget med i materialet, men er anbragt i parentes, og er ikke talt med i tabellerne.

Følgende forkortelser er anvendt som kildeangivelse: E.A.: ELLA ADELHOLT, O.B.: OLE BRANDT-ANDERSEN, N.C.: NIELS HESSELBJERG CHRISTENSEN, S.C.: SVEND CHRISTOFFERSEN, T.F.: THORVALD FRØLICH, E.H.: ERIK HANSEN, B.P.: BØRGE PALM, C.W.: C. J. WITTRUP-JENSEN. For hyppigt anvendt litteratur: T.j.: Tipperjournalen, M.j.: Zool. Museums journal, P.S.: P. SKOVGAARD: »Danske Fugle«, F.f.: HØRRING og WINGE: Fuglene ved de danske fyr og DOFT: Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift.

Bogstavet f eller s efter lokalitetsangivelsen oplyser, om fuglen er truffet i ferskt eller saltvand (herom senere). Denne oplysning er dog kun medtaget, når det ikke allerede af stedsnavnet fremgår, hvilken karakter lokaliteten har. For en lang række lokaliteter har det ikke været muligt at efterspore, om det har drejet sig om ferskt (brakt) eller salt vand.

Odinshane.

Odinshanematerialet (fra 1890 og fremefter) udgør ialt 192 fugle, fordelt på ca. 135 iagttagelser eller fund. Fordelingen af disse forekomster fremgår af tabel 1's 1. kolonne, der er inddeelt i perioder på ti dage, således at angivelser med upræcise tidsangivelser som »først i september« også har kunnet placeres.

TABEL 1.

Antal forekomster af Odinshane (*Phalaropus lobatus*) i Danmark.
 Number of Records of Red-necked Phalarope (*Phalaropus lobatus*)
 in Denmark.

	Alle	Ad.	Juv.	Ad. ♂♂	Ad. ♀♀	Nord- vest- Jyl.	Øst- Jyl., Fyn	Øst f. Store bælt
Kolonne nr.	1	2	3	4	5	6	7	8
11.-20. maj.....	3	3	..	..	..	3	..	..
21.-31. maj.....	6	6	..	..	3	2	..	4
1.-10. juni.....	11	11	..	4	5	3	3	5
11.-20. juni.....	1	1	..	..	1	..	..	1
21.-30. juni.....	1	1	..	..	1	..	..	1
1.-10. juli.....	2	2	..	..	2	..	..	2
11.-20. juli.....	3	3	..	..	3	..	..	3
21.-31. juli.....	3	3	..	1	1	..	1	2
1.-10. august....	8	1	1	1	..	1	..	7
11.-20. august....	19	1	3	1	..	4	3	12
21.-31. august....	52	1	4	..	..	14	4	34
1.-10. september..	25	..	4	..	..	5	..	20
11.-20. september..	20	1	4	..	..	4	5	11
21.-30. september..	20	1	9	..	1	1	3	16
1.-10. oktober....	9	..	1	..	..	2	5	2
11.-20. oktober....	4	..	2	..	..	2	2	..
21.-31. oktober....	2	..	2	..	..	..	1	1
I alt....	189	35	30	7	17	42	27	121

Når totalsummen kun bliver 189, skyldes det, at tre fund er for unøjagtigt dateret til at komme med i tabellen.

Grænsen mellem forårs- og efterårstræk er nogenlunde skarp, og forholdene er endda lidt tilslørede på grund af tabel- lens »spring« på 10 dage. Alle forekomster til og med 31. juli grupperer sig således:

Maj: 13., 15., 16., 21., 25., 27., 27., 28., 31.,

Juni: 1.(2), 2.(2), 2., 5., 6.(2), 6., 7., 10., 11., 28.,

Juli: 4., 8., 14., 17., 20., 24., 26., 30.

Det sparsomme forårstræk, til dato 21 fugle, finder åben- bart sted i tiden 13. maj–11. juni. Forekomsterne 28. juni og 4. juli kan være »oversomrende« ikke-ynglende fugle, men der er i og for sig intet i vejen for, at det er de første foreløbere for nedtrækket, ganske som f. eks. de gamle Sortklirer, der begynder at vise sig omkring d. 10. juni her i landet.

Under denne forudsætning falder efterårstrækket i tiden

fra d. 28. juni til 29. oktober (et fund fra Stensmark ved Grenå). I juli er den yderst fåtallig, hyppigst ses den fra midt august til slut september, og selv i denne periode må den betegnes som en fåtallig gæst. Nogle sikre meddelelser om fund fra den egentlige vintertid er jeg ikke stødt på.

For at afgøre om der er en forskel i ungfuglenes og de gamle fugles træk, er de af Odinshønsene, der er aldersbestemte, ialt 65 fugle, opstillet i kolonnerne 2 og 3 i tabel 1. Bl. a. på grund af ret store vanskeligheder ved at afgøre dette spørgsmål i felten på fugle i »grå« dragter, er materialet herved skrumpet ind til en trediedel af det oprindelige, hovedsagelig nedlagte eksemplarer.

De gamle fugle, der er truffet til og med første trediedel af august, har været i fuldstændig eller næsten fuldstændig yngledragt. Af kolonne 2 fremgår det for det første, at gamle fugle efter denne periode er sjældne her i landet. For det andet ses det, at deres træk ebber ud i september.

Da man almindeligvis ikke anser iagttagelser af Odinshøns i august–september for så sjældne, at man offentliggør dem, medens maj–juli forekomster oftere finder vej frem til offentliggørelse, har hele materialet slagside til de sjældne og »interessante« forekomster. Dette forhold forbyder kritikløs sammenligning mellem styrken af efterårstræk og forårstræk, og mellem styrken af efterårstrækket før og efter 1. august.

Langt den overvejende del af de »grå« Odinshøns, vi ser her i landet, er ungfugle. Materialet fra august–oktober giver en ungfuglehyppighed på 85 % med statistisk middelfejl $\pm 6\%$. Ungfugletrækket indledes i første trediedel af august, kulminerer ved månedsskiftet august–september og ebber ud i løbet af oktober.

Af de gamle fugle er 24 kønsbestemte og opført i tabellens kolonne 4 og 5. Kønsbestemmelse af iagttagne fugle i sommerdragt kan dog ikke regnes for fuldstændig pålidelig, fordi meget gamle hanner ikke er til at skelne fra hunnerne (TISCHLER 1941).

Trods denne mulighed for fejlbestemmelse og trods det spinkle materiale, er det alligevel påfaldende så klart adskilt de gamle hanners og hunners efterårstræk forløber. Forskellen kan dels bero på et overskud af uparrede hunner, dels på det

velkendte forhold, at hunnerne overlader rugning og ungepasning til hannerne.

Til støtte for den første formodning kan anføres, at det danske materiale tyder på overskud af hunner. Af de 54 kønsbestemte fugle er de 38 hunner, d. v. s. hunhyppighed 70 % $\pm$ 7 %. Holder man sig til de 32 nedlagte eksemplarer, som er kønsbestemte, bliver tallene 21 hunner, 68 % $\pm$ 8 %.

Den anden forklaring, at hunnerne, eller ialt fald en del hunner, trækker mod syd, umiddelbart efter at de har overdraget rugningen til hannerne, er på Grønland godtgjort ved nedlagte eksemplarer (SALOMONSEN p. 251). I de skandinaviske yngleområder er det ikke ualmindeligt at træffe flokke af gamle Odinshøns ved midsommertid, fugle som kan tænkes at være sådanne hunner, der samler sig før afrejsen (ROSENBERG p. 1340). På Svensk Ornitologisk Förenings ekskursion til Lapland 1955 blev der d. 2. juni set en flok på 27 gamle Odinshøns på Torneträsk; de var efter dragten at dømme alle hunner. De opførte sig med det karakteristiske flokinstinkt og med de ensartede reaktioner, der kendetegner vadere på træk.

Et studium af materialet fordelt efter årstal viser to ting af interesse. For det første har de sidste årtiers forøgede ornithologiske aktivitet bragt en række interessante forekomster frem i dagens lys. Således er alle de 10 iagttagelser af gamle fugle på tidligt efterårstræk gjort siden 1937, en årsag til at dette træk næsten ikke er nævnt i danske fuglehåndbøger; og fra årene 1950–1955 stammer 7 af de 21 forårsforekomster. For det andet vil man se, at Odinshanen i 1945 optrådte forholdsvis talstærkt; på Amager var fuglen næsten at træffe hver dag i september, et par dage i flok på 11–12, og på Tipperne sås en flok på 8. En sådan »invasionspræget« optræden er i visse år også konstateret på Öland (HENRICI p. 1345).

Som regel er fuglene truffet enkeltvis, men småflokke på 2–3 stykker er ofte set; større flokke på 8 og 12 er kun observeret i invasionsåret 1945. Odinshønsene har oftest opholdt sig alene; nogle har dog været i selskab med ryler. En del er set ved åbne kyster, men med forkærlighed vælger fuglen søer med ferskvand eller brakvand tæt ved kysten. Det er lykkedes at skaffe oplysning om opholdsstedets karakter for 148 fugle. 108 har opholdt sig ved eller i fersk- eller brakvand, søer og

oversvømmede enge eller moser, medens 40 har befundet sig i saltvand eller på kysten tæt ved. På det åbne hav fjernt fra land synes den ikke at være truffet. Enkelte gange er den fundet længere inde i landet: Silkeborgsøerne, Brabrand sø, Søndersø, Kagsmosen og Gundsømagle sø.

I kolonnerne 6, 7 og 8 i tabel 1 er materialet opspaltet i de tre områder: Limfjorden–Nordjylland–Vestjylland, Kattegat–Østjylland–Fyn og øerne øst for Storebælt.

Slutsummerne viser, fra hvilke egne af landet materialet er hentet, og det fremgår tydeligt, at de københavnske ornithologer er de talrigste. Tager man hensyn til dette, kan de tre kolonner give et fingerpeg om, at der er flere forårsforekomster i Jylland end på Sjælland, og at efterårstrækket gennemgående falder lidt senere i den vestlige end i den østlige del af landet.

Yngleområdet.

Odinshanen yngler i Nordrusland med Vajgatj og sandsynligvis Kolgujev, Nordskandinavien mod syd til Midtnorge (i det indre af landet til 61°30' nord, ved kysten til 64°), Finland ved den Botniske Bugt mellem 64° og den svenske grænse, Estland, Moskau, Perm; i Asien gennem det nordlige Sibirien til det Okotske Hav, Sakhalin og Kommandørøerne og endelig gennem det arktiske Nordamerika fra Aleuterne til Østgrønland, Island og Færøerne. Den yngler kun fåtalligt på Hebriderne, Shetlandsøerne, Orkneyøerne og Spitsbergen. (NIETHAMMER og WITHERBY).

Trækket i Europa.

Odinshanen er almindelig på gennemrejse om efteråret i Finland (HORTLING) og i Østpreussen (TISCHLER). Ved Ølands sydspids er den en temmelig regelmæssig trækgæst (HENRICI). Derimod er den fåtallig på efterårstræk i det øvrige Sverige (HENRICI), i Norge (COLLETT), Danmark og Tyskland (NIETHAMMER). Ved Englands syd- og østkyst er den fåtallig (WITHERBY), på Helgoland og ved Englands vestkyst meget fåtallig (GÄTKE og WITHERBY). I syd- og mellemeuropa er den kun en tilfældig gæst (HENRICI). Disse oplysninger alene støt-

ter i høj grad teorien om, at skandinaviske Odinshøns trækker mod sydøst (HENRICI p. 1348, RUDEBECK p. 68).

På forårstrækket er Odinshanen fåtallig i hele Europa bortset fra Finland.

Overvintringsområde.

En meget fyldig, men nu forældet beskrivelse af de to *Phalaropus*-arters trækforhold er givet af MEINERTZHAGEN 1925.

For tiden kendes to vinterkvarterer, som kan tænkes at have tilknytning til Atlanterhavsoernes og Nordeuropas odinshanepopulationer: Vestafrika og den Arabiske Havbugt.

Ud for Vestafrikas kyst ved ca. 23° N. og 17°46' W. blev der f. eks. set flere store flokke Odinshøns 17. marts 1930 (TÅNING 1933). Stedet her er muligvis overvintringsområde for grønlandske Odinshøns (SALOMONSEN p. 252) og vel også for bestanden fra Atlanterhavsoerne.

Vinterkvarteret ved den Persiske Havbugt gæstes formentlig af den skandinaviske bestand. Fra oktober til marts ses store sværme af denne art (undertiden sammen med Thorsshøns) ud for Arabiens sydkyst (MEINERTZHAGEN 1937). Odinshanen er en almindelig vintergæst ved Mekrankysten og en almindelig trækgæst i september inde i landet i Sind (TICEHURST).

Thorshane.

For at få et nogenlunde fyldigt materiale af Thorshøns har det været nødvendigt at gå længere tilbage i tiden end for Odinshanens vedkommende. Det er da lykkedes at få 46 nogenlunde veldaterede forekomster frem fra 1825 og fremefter. Thorshanen er langt sjældnere end Odinshanen, dens optræden her i landet ligger senere på året, og den er altid observeret enkeltvis. Man kan ikke forvente, at et så lille materiale vil kunne gøres til genstand for nærmere undersøgelse. Det viser sig, at der er truffet flere unge end gamle fugle. Der er ialt 20 kønsbestemte: 9 hanner og 11 hunner.

En opspaltning af materialet på de tre tidligere nævnte områder er foretaget i kolonnerne 4, 5, 6. Man bemærker først, at der modsat Odinshanefordelingen, er relativt mange forekomster

TABEL 2.

Antal forekomster af Thorshane (*Phalaropus fulicarius*) i Danmark.
Number of Records of Grey Phalarope (Phalaropus fulicarius) in Denmark.

	Alle	Ad.	Juv.	Nord- vestjyl.	Østjyl., Fyn	Øst for Store- bælt
Kolonne-nr.	1	2	3	4	5	6
August	2	1	..	..	1	1
September	5	2	1	2	1	2
Oktober	8	..	3	4	3	1
November	11	..	3	2	5	4
December	9	1	1	..	4	5
Januar	8	..	3	..	4	4
Februar	1	..	..	..	..	1
Marts	2	..	..	..	..	2
I alt ...	46	4	11	8	18	20

vest for Storebælt. To faktorer kan være medvirkende hertil. For det første holder Thorshanen under trækket mere til på det åbne hav end Odinshanen. Dette forhold nævnes mange steder i litteraturen, men det fremgår iøvrigt også af en optælling af materialets salt- og ferskvandsforekomster, så vidt kilderne har givet oplysning om dette. Tallene er 31 og 9 (mod Odinshanens 40 og 108). Ved nøjere gennemgang af kilderne, får man et tydeligt indtryk af, at Thorshanen ofte er truffet på åbne fjorde, hvor den er set svømme langt fra kysten. Det er klart, at ornithologernes fordeling i landet, ikke får nogen betydning for fordelingen af fund af en sådan fugl, der hovedsagelig ses af jægere og fiskere. Den anden årsag er formodentlig den, at Danmark ligger øst for Thorshanens hovedtrækvej, således at det først bliver den vestlige del af landet, fuglen gæster.

Endelig skal der i denne forbindelse gøres opmærksom på, at forskellene mellem Odinshøns og Thorshøns i det tidlige efterår er få og små, og det er ikke udelukket, at en og anden Thorshane, der bliver observeret i august-september, kan blive bestemt til Odinshane. Således blev der den 9. august 1953 iagttaget en Thorshane, der svømmede i havet tæt ud for sten-sætningen på den sydlige del af Amagers inddæmning. Fuglen blev straks antaget for at være en Odinshane, idet tidspunktet syntes at udelukke mulighed for Thorshane. Men tvivlen meldte

sig dog efter 20 minutters nøjere studium af fuglen. Der blev lejlighed til at konstatere, at den var *påfaldende kraftig*, at næbbet var *sort med gul rod*, at der på hver af gumpens sider var en rødbrun plet, at den under opflyvning og til tider på vandet udstødte et skarpt *pit-pit* omtrent som en Sandløber, at ryggen var ensfarvet askegrå, og at fuglen var lidt trægere end de få Odinshøns var, som man tidligere havde set, så vidt man kunne huske. Først efter senere studium af skind og literatur blev det sikkert, at alle de nævnte træk udelukker Odinshane, og at fuglen var en Thorshane. Når jeg beretter dette så detailleret, er det, for at man i fremtiden vil ofre enlige *Phalaropus* mere opmærksomhed. At den Thorshane, der blev set på Amager i september 1945, forekom meget let kendelig (REEH), skyldes, at den var i næsten fuldstændig vinterdragt, og at man dengang hele tiden kunne sammenligne den med Odinshøns.

Yngleområde.

I Europa yngler Thorshanen på Island (lokalt), Spitsbergen, Bjerneøen (fåtaligt), Novaja Zemlja; i Asien fra Yamalhalvøen langs nordkysten af Sibirien til de Nysibiriske Øer; i Nordamerika fra Alaska, Melville-øen, nordlige Ellesmere-land og Nordgrønland i nord til Yukon-deltaet, Nord-Mackenzie, Southampton-øen og Hudson Bugten mod syd (WITHERBY).

Trækket over Europa.

Thorshanen er almindelig på efterårstræk ved Ishavets kyster (Murmansk og Varangerfjord) (HORTLING).

Langs Englands vest- og sydkyst er den en regelmæssig gæst i september-oktober (WITHERBY). Efter kraftig vestenstorm eller søndenstorm optræder den særlig hyppigt, således efter stormen 16. september 1950, der bragte mange ind til kysterne (British Birds 44, p. 247).

Fra Norge, Sverige, Finlands østersøkyst, Østpreussen, Danmark og Tyskland kendes den kun som en tilfældig, sjælden gæst. Nedenfor angives datoer for daterede fund fra litteraturen.

Helgoland (BLASIUS): 15.8.1860, 12.10.1848, 8.11.48, 9.11.48 (flere), 10.11.48 (2), 11.11.48, 18.11.55, 19.11.48, 19.11.53, 23.11.62, 6.12.47, 5.1.49, 6.1.49 (3).

Norge (COLLETT): August 1878, 16.9.1916, 30.10.1887, 5.11.1834, 8.11.1911, 14.11.1899 og 19.11.1908.

Sverige (CURRY-LINDAHL): Juli 1911, 6.10.1876, 10.10.1870, 13.10.1930, 20.10.1856, 5.11.1921, 8.11.1854, 9.11.1921, 18.11.1865, 14.12.1854, 14.12.1891.

Fordelingen af tidspunkterne fra disse tre områder stemmer med fordelingen af det danske materiale.

Overvintringsområde.

Følgende tre vinterkvarterer kan tænkes at have tilknytning til Atlanterhavssøernes og Nordeuropas populationer (efter STANFORD samt MEINERTZHAGEN 1925 og 1937). 1. Atlanterhavet ud for Vestafrikas kyst fra Kap Blanco til Sierra Leone (15° – 23° N. 17° W.). 2. Det sydlige Atlanterhav ud for Kapstaden (30° S., 15° E.). 3. Arabiske Havbugt.

Sammenfatning.

Trods materialets slagside til det sjældne, er det alligevel fristende at sammenligne hyppigheden af de to arter. Siden 1890 er der set og skudt 33 Thorshøns, men 192 Odinhøns.

Odinshanen trækker mod sydøst i en ret kraftig strøm, der ligger ca. 1000 km nordøst for Danmark. De nærmeste ynglepladser ligger ca. 1000 km mod nord, og både på forårs- og efterårstrækket vil denne fugl, der på sin yngleplads og langs størsteparten af sin trækrute opholder sig inde i landet, ret hyppigt kunne forville sig hertil.

Thorshanens ynglepladser ligger mindst dobbelt så langt mod nord, yngleområderne er formentlig tyndere besatte, og trækket går formodentlig mindst 2000 km vest for Danmark. Fuglen er ganske ubundet af kyst og land, og kun enkelte fordrives under særlige vejrforhold til Nordsøen, hvorfra de så senere kan forville sig til de danske farvande, hvor de meget let vil blive overset.

Oversigt over samtlige forekomster.

Odinshane.

(1890-1955).

5. (Sydvestl. Vendsyssel). Gøl 15.5.1951: 1 ♀ ad. JØRGEN LÜTZEN. Oksholm Vejle 7.6.1917: 1 ♂ F.f. 1914 p. 129.
6. (Nordlig Thy og V. Hanherred). Tømmerby Vejle 14.9.1901: 1 ♀ M.j. nr. 273.
- 13a. (Syd for Randers fjord). Randers fjord 1891: 1 COLLIN 1895 p. 96. Karholme 2.6.1929: 1 par DOFT **38** p. 217.
14. (Viborg). Laderupgård 17.9.1906: 1 M.j. nr. 134. (Laderupgård 8.1.1907: 1 P.s. 1 p. 21, DOFT. **19** p. 30).
17. (Ringkøbing). Skjernås udløb 27.8.1911: 1 ♂ juv. + 1 ♀ juv. + 2 M.j. nr. 268 og 270, DOFT. **6** p. 133. Halvrimmen 5.6.1913: 1 DOFT **19** p. 23. Lyngvig Fyr 12.8.1913: 1 ♀ juv. M.j. nr. 133, F.f. 1913 p. 172. Ringkøbing 24.8.1918: 1 ♀ F.f. 1918 p. 224. Tipperne 27.5.1927: 1 ad. DOFT. **24** p. 148. 15.9.1931: 1 T.j. 2.10.1935: 2 T.j. 7.9.1936: 4 T.j. 9.9.1936: (4) T.j. 10.9.1936: (3) T.j. 12.9.1936: 1 T.j. 13.10.1938: 2 T.j. Værn enge 12.8.1940: 1 ♀ juv. M.j. nr. 276. Tipperne 16.8.1942: 1 T.j. og DOFT **38** p. 50. 30.8.1945: 8 T.j. 17.8.1948: 1 T.j. 2.8.1952: 1 T.j. 13.5.1954: 1 ad. B.P. 16.5.1954: 1 ad. B.P. 20.5.1954: (1 ad.) B.P.
18. (Herning). Knudsmose 28.8.1921: 1 P.s. 4 p. 141, DOFT **19** p. 21.
21. (Silkeborg-Århus). Århusbugt 17.9.1908: 1 juv. DOFT **3** p. 44. Kellerup 24.9.1924: 1 ♀ ad. POULSEN 1938 p. 9. Silkeborg 6.10.1929: 1 ♂ POULSEN p. 9. Brabrand sø 16.9.1934: 1 KNUDSEN 1936 p. 109. Kysing fjord (f) 22.8.1948: 1 juv. + 1 ad. W.J. 2.10.1949: 1 juv. W.J. 18.-19.8.1953: 1 juv. W.J.
- 22b. (Grenå). Stensmark 29.10.1906: 1 ♀ juv. M.j. nr. 150, DOFT **1**, p. 66. Stavnshoved 15.10.1932: 1 ♂ DOFT **37**, p. 186.
25. (Kolding-Vejle). Lillebælt juni 1900: 1 M.j. nr. 142. Vejle fjord 29.8.1906: 1 M.j. nr. 135. Lillebælt 12.9.1915: 1 ♂ juv. + 1 M.j. nr. 284, F.f. 1915 p. 288. Lillebælt 26.9.1924: 1 F.f. 1921 p. 192.
26. (Varde m. m.) Varde 2.6.1889: 1 DOFT **14**, p. III.
27. (Nymindegab-Esbjerg-Ribe). Nymindegab 10.6.1929: 1 ♀ ad. DOFT **24**, p. 148. Blåvandshuk (f) 30.9.1954: 1 E.H. Blåvandshuk (f) 10.9.1955: 1 E.H.
29. (Odense-Bogense). Gyldensteen 19.8.1950: 2 O.B. iflg. T.F. Egebjerg 21.8.1955: 1 O.B. iflg. T.F.
31. (Nyborg). Østerø ved Nyborg 4.10.1893: 1 COLLIN 1895 p. 96. Hesselager 30.9.1923: 1 F.f. 1921 p. 191. Slipshavn 24.7.1954: 1 ad. O.B. iflg. T.F.
32. (Fåborg-Svendborg). Drejø okt. 1890: 1 COLLIN 1895 p. 96. Mellem Langeland og Fyn 18.9.1892: 1 COLLIN 1895 p. 96. Nakkebøllefjord 1.10.1916: 1 skudt DOFT **12**, p. 134. Nakkebøllefjord 7.10.1916: 1 set DOFT **12**, p. 134.
33. (Ærø). ca. 12.10.1910: 1 juv. DOFT **24**, p. 147.

35. (V.-Lolland). Enehøje 15.9.1896: 1 M.j. nr. 58.
36. (Ø.-Lolland). Sakskøbing 11.8.1943: 1 ♂ ad. DOFT 37, p. 187.
37. (Falster). Orehoved 21.9.1898: 1 ♂ M.j. nr. 277. Bøtø 20.8.1899: 1 ♀ M.j. nr. 266. 23.9.1899: 1 ♀ M.j. nr. 271. 13.9.1899: 1 ♀ M.j. nr. 275. 4.10.1899: 1 ♀ M.j. nr. 269. 20.8.1905: 1 ♂ M.j. nr. 267. 29.8.1905: 1 M.j. nr. 274. Nykøbing 1.9.1914: 1 DOFT 11, p. 112.
38. (Møen). Udby pr. Stege 23.9.1891: 1 COLLIN 1895, p. 96. Holmemosen slutn. sept. 1908: 1 juv. DOFT 46, p. 95. Ulfshale 28.6.1943: 1 ♀ ad. DOFT 38, p. 50.
- 39b. (Stevns). Præstø Fed 8.9.1942: 1 DOFT 38, p. 50. 22.8.1943: 1 DOFT 38, p. 50. (s) 24.8.1947: 1 E.H. & T.F. 1.8.1953: 1 ♂ ad. M. B. HANSEN iflg. T.F. Fedsoen 6.6.1954: 1 ♀ ad. DOFT 48, p. 240.
40. (Ringsted-Køge). Køge 2.9.1930: 1 ♀ juv. M.j. nr. 146, F.f. 1929 p. 445. Køge strand 21.9.1930: 1 ♂ juv. M.j. nr. 147. F.f. 1929 p. 445. Køge nordstrand 8.9.1934: 1 ♀ juv. M.j. nr. 153. Køge nordstrand 23.9.1934: 1 ♂ juv. M.j. nr. 155 og 1 ♀ juv. M.j. nr. 154. Jersie Revle 17.9.1937: 1 ♀ juv. M.j. nr. 163.
41. (Skelskør-Sorø). Enø Overdrev 25.5.1925: 1 ad. ♀ DOFT 29, p. 115. Dybsø 4.8.1943: 1 DOFT 38, p. 50.
42. (Kalundborg). Saltbækvig (f) 13.9.1936: 4 DOFT 30, p. 244. Saltbækvig (f) 18.8.1940: 2 DOFT 35, p. 224. (f) 8.-9.8.1942: 1 DOFT 38, p. 50. (f) 10.8.1950: 1 N.C. (f) 11.8.1950: 2 N.C.
43. (Odsherred). Korevlen 8.-9.7.1953: 1 ♀ ad. JOES JAKOBSEN.
44. (Hornsherred). Selsø 28.9.1934: 2 juv. DOFT 28, p. 125. Eskildsø 21.10.1934: 1 ♂ juv. DOFT 40, p. 75. Tempelkrogen 25.8.1940: 1 DOFT 34, p. 198.
- 45a. (Roskilde-Holte). Hellerup 21.9.1899: 1 F.f. 1899 p. 226. Gundsømagle 3.9.1918 1 ♀ M.j. nr. 278. Kildesøen, Klampenborg 2.9.1934: 1 juv. DOFT 28, p. 125. Kagsmosen 27.9.1953: 1 BØRGE KNUDSEN. Søndersø 26.7.1954: 1 ♀ ad. NIELS ROSENBERG.
- 45b. (Nordsjælland). Tisvilde (s) 21.8.1955: 1 LISBETH OLRIK.
46. (København-Amager-Saltholm). Kongelunden 18.9.1899: 1 F.f. 1899 p. 226. Tranegilde 16.8.1903: 1 M.j. nr. 59. F.f. 1903 p. 387. St. Magleby str. 29.8.1903: 1 ♀ M.j. nr. 272. Avedøre 3.8.1911: 1 ♀ juv. DOFT 8, p. 212. Avedøre 3.9.1911: 1 DOFT 9, p. 245. Avedøre 25.8.1912: 1 ♀ juv. M.j. nr. 162, DOFT 8, p. 212, 9, p. 245. Tårnby fæld 31.8.1912: 1 ♀ juv. M.j. nr. 132, F.f. 1911 p. 206. Saltholm 6.6.1920: 1 par DOFT 14, p. III. Amager 15.8.30: 1 ♂ M.j. nr. 145. Spærredæmningen, Amager 28.8.1935: 3 S.C. Kalvebodstrand 10.9.1936: 1 DOFT 32, p. 165. Amager (s) 20.7.1937: 1 ♀ ad. DOFT 31, p. 155. Tømmerup Overdrev (f) 26.8.1941: 1 T.F. + DOFT 35, p. 224. Saltholm 30.8.1941: 2 DOFT 35, p. 224. Saltholm 1.9.1941: 1 ♀ juv. M.j. nr. 279. Amager (f) 14.7.1943: 1 ♀ ad. E.H. + DOFT 38, p. 50. Amager (f) 21.8.1945: 2 B.P. Mejlgård sengen, Amager 22.8.1945: 3 B.P. Amager 24.8.1945: 1 B.P. DOFT 42, p. 111, 39, p. 267. Inddæmningen på Amager (f) 26.8.1945: (11) T.F. 27.8.1945: 12 T.F. DOFT 39, p. 267. Salt-

- holm 8.9.1945: 1 ♀ DOFT **40**, p. 75. Amager (f) 9.9.1945: 2 B.P., DOFT **39**, p. 267. Inddæmningen (f) 16.9.1945: 1 ad. + 1 juv. T.F. + DOFT **42**, p. 111. (f) 17.9.1945: (1 ad. + 1 juv.) T.F. (f) 18.9.1945 (1) B.P. (f) 22.9.1945: (1 ad + 1 juv.) T.F. (f) 23.9.1945: 1 ad + 2 juv. DOFT **42**, p. 111 + **39**, p. 267. (f) 24.9.1945 (1) B.P. (f) 26.9.1945 (1 ad.) T.F. & B.P. (f) 28.9.1945: (1 ad.) T.F. & B.P. Aflandshage (f) 17.7.1946: 1 ♀ ad. T.F. Inddæmningen (f) 17.7.1946: (1) Otto iflg. E.A. Inddæmningen (f) 4.8.1946: 1 E.A. (f) 1.9.1946: 5 H. DRUCKER iflg. T.F. (f) 4.9.1946: (3) T.F. (f) 27.5.1947: 1 ♀ ad. DOFT **42**, p. 32. (f) 8.8.1948: 1 E.H. & E.A. (f) 28.8.1948: 1 juv. T.F. Aflandshage 4.7.1949: 1 ♀ ad. B.P. Aflandshage (s) 6.7.1949: (1 ♀ ad.) T.F. Saltholm 13.8.1950: 1 E.A. Sydvestpynten (s) 24.9.1950: N.C., T.F. m. fl. Aflandshage (s) 30.7.1951: 1 ♂ ad. T.F. Inddæmningen (f) 11.6.1952 1 ♀ ad. M.j. nr. ?. Saltholm (f) 2.9.1952: 3 S.C. Saltholm (f) 28.5.1953: 1 ad. S.C. 30.5.1953 (1 ad.) E.A. Aflandshage (s) 31.5.1953: 1 ♀ ad. S.C. m. fl. Saltholm (f) 15.8.1954: 2 S.C. & E.H. Saltholm (f) 31.8.1954: 1 S.C. Aflandshage (f) 16.9.1954: 1 S.C. Inddæmningen (f) 1.-3.6.1955: 1 par MARDAHL-JENSEN iflg. T.F. Inddæmningen (f) 2.10.1955: 1 E.H.
50. (Vestl. Sønderjylland). Jordsand 21.5.1932: 1 ad. DOFT **38**, p. 153.

Thorshane.
(1830-1953).

1. (Skagen-Frederikshavn). Skagen fyr 19.10.1912: 1 ♀ juv. M.j. nr. 67. F.f. 1912 p. 208.
8. (Sydl. Thy). Nykøbing Mors 29.11.1895: 1 ♂ DOFT **11**, p. 112; **19**, p. 25.
- 13b. (Randers-Mariager). Karlholme, Randers fjord 4.10.1872: 1 ♀ M.j. nr. 66. Treskelbakkeholm, Mariager Fjord 9.10.1933: 1 m DOFT **28**, p. 125. Mariager fjord 1.11.1935: 1 DOFT **30**, p. 223.
17. (Ringkøbing). Tarm 25.10.1904: 1 ♀ juv. VEDEL TÅNING 1936 p. 206.
18. (Herning). Birkbæk ved Gellerup 25.10.1916: 1 ♀ P.s. **4**, p. 141; DOFT **19**, p. 23.
21. (Silkeborg-Århus). Århusbugten 8.12.1914: 1 ♂ DOFT **19**, p. 20. Århusbugten beg. novbr. 1936: 1 DOFT **30**, p. 223.
- 22b. (Grenå). Fornæs 6.1.1903: 1 F.f. 1903 p. 387. Gerrild sø 31.8.1905: 1 DOFT **37**, p. 186.
24. (Horsens). Endelave decbr. 1897: 1 M.j. nr. 26.
25. (Kolding-Vejle). (Lillebælt 12.9.1915: 1 se Odinshane samme sted. P.s. **1**, p. 21; DOFT **19**, p. 30). Møllebugten 4.12.1917 1 ♀: M.j. nr. 39, DOFT **18**, p. 33. Vejle fjord 18.10.1923: 1 F.f. 1921 p. 191. Lillebælt ved Fredericia 11.12.1924 1 ♀ M.j. nr. 71, F.f. 1923 p. 515. Lillebælt 6.9.1928: 1 ♂ ad. M.j. nr. 180.
26. (Varde). Varde 5.11.1837: 1 KJÆRBØLLING p. 562.

27. (Nymindegab-Esbjerg-Ribe). Ribe Vadehav 20.10.1891: 1 COLLIN 1895. Nymindegab 18.9.1916: 1 ♂ M.j. nr. 60.
29. (Odense-Bogense). Hoffmangave først jan. 1852: 1 ♂ nr. 64. Odense fjord novbr. 1906: 1 juv. DOFT 2, p. 166. Odense 19.11. 1937: 1 C. M. POULSEN iflg. T.F. Odense Å 15.11.1938: 1 ♀ juv. C. M. POULSEN iflg. T.F. Odense fjord ca. 5.1.1941: 1 ♂ M.j. nr. 167.
32. (Fåborg-Svendborg). Horne ca. 1.1.1926: 1 ♀ juv. M.j. nr. 72.
37. (Falster). Orehoved 6.1.1899: 1 ♂ juv. M.j. nr. 175.
38. (Møen). Stege 15.1.1864: 1 DOFT 9, p. 241.
- 39b. (Stevns). Rødvig 11.12.1906: 1 juv. M.j. nr. 174 F.f. 1906 p. 107.
40. (Ringsted-Køge). Gml. Køgegård 26.3.1857: 1 ♀ M.j. nr. 59. Køjsehuset 19.12.1898: 1 M.j. nr. 65 F.f. 1898 p. 402. Køgebugt 6.10.1931: 1 ♀ juv. M.j. nr. 79, F.f. 1930 p. 450.
- 45b. (Nordsjælland). Helsingør 27.1.1825: 1 KJÆRBØLLING p. 562. Helsingør 4.3.1834: 1 KJÆRBØLLING p. 562. Gilleleje 27.12.1930: 1 F.f. 1929 p. 445.
46. (Kbhvn.-Amager-Saltholm). Kalveboderne 2.2.1852: 1 ♂ M.j. nr. 61. Øresund 15.11.1854: 1 KJÆRBØLLING p. 562. Kalveboderne 3.12.1854: 1 ad. COLLIN 1877 p. 24. Kalveboderne 17.11.1864: 1 ♀ M.j. nr. 62. Amager 20.9.1868: 1 COLLIN 1877 p. 24. Langelinie 28.11.1874: 1 KJÆRBØLLING p. 562. Kastrup 16.11.1904: 1 juv. DOFT 19, p. 27. Kalvebodstrand 11.1.1910: 1 juv. DOFT 6, p. 133. Amager 16.-23.9.1945: 1 juv. DOFT 42, p. 111. Amagers vestkyst 29.12.1948: 1 S.C. Amagers vestkyst 9.8.1953: 1 ad N.C., S.C., E.H., T.F. m. fl.
50. (Vestl. Sønderjylland). Jylland 26.9.1931: 1 ad. DOFT 25, p. 175.†

SUMMARY IN ENGLISH

The Occurrence in Denmark of the Red-necked Phalarope (*Phalaropus lobatus* (L.)) and the Grey Phalarope (*Phalaropus fulicarius* (L.)).

Observations and records of Red-necked Phalarope (*Phalaropus lobatus*) and Grey Phalarope (*Ph. fulicarius*) made in Denmark from 1890 and 1825 respectively till now, have been collected, and the material is listed in tables 1 and 2. The lists do not comprise all known records, but most of the Grey Phalarope records and spring and summer observations of the Red-necked Phalarope have been included.

The Red-necked Phalarope is a scarce bird of passage in Denmark. In spring it is very scarce, there are 21 records from 13 May till 11 June (of which 7 are from the last five years). These birds may be western offshoots from the main migration from the Persian Gulf to Scandinavia, or migrants on their way to Iceland or the Faroes. From 28 June to 1 August 10 records are known of old birds in nuptial dress on their way south; all of them were observed during the last 18 years.

It is presumably the females which start this migration. Flocks, probably consisting of females which have laid eggs and which behaved as migrating waders, have been seen in Lapland about 1 July, *i. e.* immediately after the normal time of egg laying.

The Red-necked Phalarope is more frequently met with in Denmark from the middle of August to the end of September, and not so few are seen in October. These birds are mainly young birds, possibly a western offshoot from the main migration which north of southern Norway and southern Sweden take the southeastern route. In Germany, southern Norway and southern Sweden migrant Red-necked Phalaropes, as in Denmark, are not very numerous.

The Grey Phalarope is very rare in Denmark; since 1825 there are 46 records, since 1890 33 (as against an absolute minimum of 192 Red-necked Phalarope). The greatest number was observed in Nov.—Dec., and they were most likely birds from atlantic winter quarters which had been forced into the North Sea by a strong south-westerly gale and subsequently arrived in Danish waters as stragglers.

Literatur.

- ANON. 1951: The autumn migration of grey phalarope in 1950. — British Birds **44**, p. 247.
- BLASIUS, R. 1906: Die ornithologischen Tagebücher 1847–87 von H. GÄTKE. — Sonderheft zum Journ. f. Ornithol. **54**.
- BLUME, C. A., FRÖLICH, TH. og PALM, B. 1952: Meddelelser fra Dansk Fugleforskning **3–4**.
- COLLETT, R. 1921: Norges fugle **2**, p. 446.
- COLLIN, J. 1877: Supplement til Skandinaviens Fugle.
— 1888: Supplement til Skandinaviens Fugle II.
— 1895: Supplement til Skandinaviens Fugle III.
- CURRY-LINDAHL, K. 1944: Brednåbbade simsnæppe. — Våra Fåglar i Norden **4**, p. 1930.
- GÄTKE, G. 1900: Vogelwarte Helgoland, p. 551.
- HENRICI, P. og ROSENBERG, E. 1946: Smalnåbbade simsnæppe. — Våra Fåglar i Norden **3**, p. 1340.
- HORTLING. 1929: Ornithologisk handbok **1**, p. 852 ff.
- HØRRING, R. og WINGE, H. 1888–1934: Fuglene ved de danske Fyr. — Videnskabelige Meddelelser fra den naturhistoriske Forening i København.
- HØRRING, R. 1926: Fugle **2**, p. 287. — Danmarks Fauna. København.
- KJÆRBØLLING, N. 1875–77: Skandinaviens Fugle.
- KNUDSEN, V. S. 1936: Fuglelivet i Brabrand Sø. — Flora og Fauna.
- MEINERTZHAGEN, R. 1925: The distribution of the Phalaropes. — Ibis, p. 325.
— 1937: Grey and Red-necked Phalaropes in the Arabian Sea. — Ibis, p. 667.

- NIETHAMMER. 1942: Handbuch der deutschen Vogelkunde **3**, p. 221.
- POULSEN, C. M. 1938: Silkeborgegnens Fugle. — Flora og Fauna.
- REEH, R. E. H. 1948: Jagttagelse af Thorshane. — D.O.F.T. **42**, p. 111.
- ROSENBERG, E. se HENRICI, P.
- RUDEBECK, G. 1950: Studies on Bird Migration. — Lund.
- SALOMONSEN, F. 1951: Grønlands Fugle. **2**. — København.
- SKOVGAARD, P. 1920–37: Danske Fugle **1–4**.
- STANFORD, W. P. 1953: Winter Distribution of the Grey Phalarope. —
Ibis **95**, p. 483.
- TICEHURST, C. B. 1924: On the birds of Sind. — Ibis, p. 126.
- TISCHLER, F. 1941: Die Vögel Ostpreusens. **2**, p. 1048.
- TÅNING, A.V. 1933: The Winter Quarters of the Phalarope. — Ibis,
p. 132.
- 1936: Ringkøbing Fjords Fugle, p. 206.
- WITHERBY. 1945: The Handbook of British Birds. **4**, p. 213.